

Uzasadnienie Rady: Stanowisko Rady (UE) nr 13/2021 w pierwszym czytaniu w sprawie przyjęcia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego program „Sprawiedliwość” oraz uchylającego rozporządzenie (UE) nr 1382/2013

(2021/C 167/02)

I. WPROWADZENIE

1. 30 maja 2018 r. Komisja przyjęła wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego program „Sprawiedliwość” ⁽¹⁾ (zwanego dalej „rozporządzeniem”).
2. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjął opinię 18 października 2018 r.
3. Analizę wniosku rozpoczęto w lipcu 2018 r. i zakończono w grudniu tego samego roku. 19 grudnia 2018 r. Komitet Stałych Przedstawicieli udzielił częściowego mandatu negocjacyjnego ⁽²⁾. Ze względu na fakt, że rozporządzenie stanowi część pakietu wniosków związanych z wieloletnimi ramami finansowymi, wszystkie przepisy mające wpływ na budżet lub mające charakter horyzontalny zostały tymczasowo pominięte w oczekiwaniu na postępy w pracach nad tymi ramami.
4. 6 lutego 2019 r. swoje stanowisko przyjął Parlament Europejski. 20 lutego i 5 marca 2019 r. odbyły się dwie rundy rozmów trójstronnych. W Radzie zorganizowano 28 lutego i 4 marca 2019 r. dwa posiedzenia grupy roboczej ad hoc ds. instrumentów finansowych w dziedzinie WSiSW, podczas których państwa członkowskie mogły zapoznać się z postępaniem w negocjacjach i przedstawić swoje uwagi.
5. Negocjacje te umożliwiły wypracowanie wspólnego rozumienia z Parlamentem Europejskim w sprawie nieujętych w nawiasy części wniosku, w odniesieniu do których prezydencji udzielono mandatu. Wynik tych negocjacji przedstawiono w dokumencie 7248/1/19. 13 marca 2019 r. Komitet Stałych Przedstawicieli potwierdził wspólne rozumienie wypracowane z Parlamentem Europejskim.
6. 17 kwietnia 2019 r. Parlament Europejski potwierdził to wspólne rozumienie, przyjmując rezolucję ustawodawczą (pierwsze czytanie).
7. 16 listopada 2020 r. Komitet Stałych Przedstawicieli przeanalizował osiągnięte przez negocjatorów wstępne porozumienie polityczne w sprawie wieloletnich ram finansowych 2021–2027. Na tej podstawie Komitet Stałych Przedstawicieli przyjął 2 grudnia 2020 r. pełny mandat negocjacyjny w sprawie programu „Sprawiedliwość” ⁽³⁾.
8. 11 i 18 grudnia 2020 r. zorganizowano dwie rundy rozmów trójstronnych. Towarzyszył im szereg posiedzeń technicznych i sesji redakcyjnych.
9. Wstępne porozumienie polityczne z Parlamentem Europejskim osiągnięto 18 grudnia 2020 r.
10. Z kolei 17 grudnia 2020 r. Rada formalnie przyjęła różne elementy pakietu dotyczącego wieloletnich ram finansowych.
11. 3 lutego 2021 r. Komitet Stałych Przedstawicieli przeanalizował ostateczny tekst kompromisowy i wyraził dla niego poparcie.
12. 5 lutego 2021 r. przewodniczący parlamentarnej Komisji Prawnej i przewodniczący parlamentarnej Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych wystosowali pismo do przewodniczącego Komitetu Stałych Przedstawicieli (część II) (zwanego dalej „Coreperem”), w którym potwierdzili zgodę Parlamentu Europejskiego na wynik negocjacji międzyinstytucjonalnych (z zastrzeżeniem weryfikacji prawno-językowej przez obie instytucje).
13. 17 lutego 2021 r. Coreper osiągnął porozumienie polityczne w sprawie tekstu kompromisowego.

⁽¹⁾ Dokument 9598/18.

⁽²⁾ Dokument 15377/18.

⁽³⁾ Dokument 13420/20.

II. CEL

14. Wniosek dotyczący rozporządzenia ustanawiającego program „Sprawiedliwość” ma na celu zarówno wspieranie dalszego rozwoju europejskiej przestrzeni sprawiedliwości, opartej na unijnych wartościach, państwie prawnym, wzajemnym uznawaniu i zaufaniu, w szczególności poprzez ułatwianie dostępu do wymiaru sprawiedliwości, jak i propagowanie współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach cywilnych i karnych oraz zwiększanie skuteczności krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości. Ten nowy program, wraz z programem „Obywatele, równość, prawa i wartości”, będzie częścią nowego Funduszu „Sprawiedliwość, Prawa i Wartości”, przyczyniając się do utrzymania otwartych, demokratycznych, pluralistycznych i integracyjnych społeczeństw. Pomoże on również wzmocnić pozycję obywateli dzięki ochronie i propagowaniu praw i wartości i dalszemu rozwijaniu unijnej przestrzeni sprawiedliwości.

III. ANALIZA STANOWISKA RADY W PIERWSZYM CZYTANIU**Wspólne rozumienie**

15. Wspólne rozumienie w znacznym stopniu odzwierciedlało pierwotny wniosek Komisji i było zgodne z częściowym mandatem Rady.
16. Wprowadzono następujące zmiany:
- uwzględniono jako potencjalnych beneficjentów osoby wykonujące zawody prawnicze, działające na rzecz organizacji społeczeństwa obywatelskiego;
 - zwiększono rolę organizacji społeczeństwa obywatelskiego;
 - wzmocniono równość płci (dzięki dodaniu nowego artykułu „Włączanie do głównego nurtu polityki” dotyczącego tej kwestii) i niedyskryminację;
 - dokładniej opisano działania, które mają być finansowane w ramach programu „Sprawiedliwość”.

Najważniejsze elementy ostatecznego kompromisu

17. Tekst w ostatecznej wersji, uzgodnionej przez obu współprawodawców, stanowi wyważony kompromis. Podczas negocjacji rozpoczętych w 2020 r. przedmiotem szczególnych dyskusji były trzy tematy:
- jeśli chodzi o zarządzanie programem, potwierdzono, że do przyjmowania programu prac stosowane będą akty wykonawcze, zgodnie z pierwotnym wnioskiem i mandatem Rady;
 - wzmocnienie klauzuli dotyczących państwa prawnego;
 - jeśli chodzi o alokację środków finansowych, w rozporządzeniu przewidziano wydzielanie pewnej części środków w odniesieniu do środków przydzielanych na realizację celów rozporządzenia. Zapewniono również margines elastyczności z myślą o wspieraniu każdego z celów określonych w rozporządzeniu, aby wspierać, w pierwszej kolejności, działania ukierunkowane na propagowanie państwa prawnego. Takie wydzielenie części środków, choć nie przewidywał go pierwotny wniosek Komisji, opiera się na podobnej alokacji środków przewidzianej w rozporządzeniu ustanawiającym program „Sprawiedliwość” na lata 2014–2020.

IV. PODSUMOWANIE

18. Stanowisko Rady w pierwszym czytaniu odzwierciedla kompromis osiągnięty podczas negocjacji między Radą a Parlamentem Europejskim. Kompromis ten został potwierdzony w wyżej wspomnianym piśmie przewodniczącego parlamentarnej Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, a następnie zatwierdzony przez Coreper 17 lutego 2021 r.
-